

Ochrana rostlin stále potřeba

Na začátku října proběhl v Praze odborný seminář u příležitosti dvaceti let činnosti odboru rostlinolékařství České akademie zemědělských věd (ČAZV) a České společnosti rostlinolékařské. Při té příležitosti jsme RNDr. Janu Nedělníkovi, Ph.D., místopředsedovi ČAZV a předsedovi odboru rostlinolékařství položili několik otázek týkajících se jak akademie, tak ochrany rostlin a poradenství.

Jaká je minulost akademie?

V České republice jsou dvě akademie. Jednak Akademie věd ČR, která má své ústavy a strukturu, jednak naše akademie, která je spíše odborným nebo vědeckým spolkem lidí, kteří by měli co říci k rozvoji jednotlivých oborů. Má přibližně 600 členů sdružených v jedenácti odborech. Vlastní výzkumné kapacity neprovozuje. V minulosti to bylo jinak, akademie byla zastřešujícím orgánem a řídila činnost výzkumných ústavů, ale to se po druhé světové válce poměrně rychle změnilo. Česká akademie zemědělských věd vznikla po rozdělení republiky, hlásí se ale k tradici a navazuje na činnost Československé akademie zemědělské, která vznikla v roce 1924. Dnes má několik odborů. Největší z nich jsou odbory rostlinné výroby a rostlinolékařství. Zahrnuje ale další, které pokrývají celou škálu zemědělských témat od vody, půdy až po zemědělskou techniku a potravinářství a lesnictví. Říkáme, že jsme reprezentant zemědělského výzkumu. Je třeba říci, že Česká akademie zemědělských věd je organizací, kde nejsou firmy, výzkumné ústavy, ale členská základna je tvořena osobnostmi zemědělského výzkumu, které už něco ve svém oboru dokázaly, a je tak do určité míry výběrovou organizací.

Čím se v organizaci zabýváte?

Akademie je v současné době poradním orgánem ministra zemědělství pro oblast výzkumu. Měla by ministerstvu zemědělství pomáhat při formulaci priorit zemědělského výzkumu, výzkumných programů. To se snažíme dělat. Posledním výsledkem spolupráce je letos vyhlášená první výzva v programu Země, která je zaměřena na aplikova-

ný zemědělský výzkum. Dále se podílí na vyhodnocení soutěže ministra o nejlepší výsledek výzkumu v daném roce a také o nejlepší práci mladých výzkumných pracovníků. Soutěž ministr vyhlašuje každoročně, ceny jsou předávány na zahájení Země živitelky. I letos byly v každé kategorii uděleny tři první ceny a několik čestných uznání a většina výsledků již měla svoje uživatele. To ukazuje, že český zemědělský výzkum, byť má celou řadu problémů, dokáže produkovat výsledky, jež mají uplatnění v zemědělské, potravinářské či lesnické praxi. Česká akademie zemědělských věd je také v současné době největším vydavatelským domem v republice, který vydává soubor vědeckých časopisů. Je jich jedenáct, z toho devět má impakt faktor a jiný takový vydavatelský dům v republice neexistuje. Toho si vážíme. Oceňuji to i kolegové v zahraničí, protože žádná z akademií v Evropě takovouto činnost nedělá. Mimochodem, v této chvíli končíme předsednictví Unie evropských zemědělských akademií, kterým se akademie v minulých dvou letech zabývala. Činností, na nichž se akademie podílí, je více, například připomínkování zákonů, debata o poradenství atd.

Jak je činnost akademie financována?

Vícezdrojově, akademie je příspěvkovou organizací ministerstva zemědělství. Zároveň se zpoplatněním vydávání příspěvků ve vědeckých časopisech snaží do rozpočtu získat peníze i z jiného zdroje. I členové platí symbolický příspěvek. Majoritním donátorem je ministerstvo zemědělství a za to mu patří poděkování.

Zabýváte se rostlinolékařstvím, kde vidíte jeho úlohu v dnešní době?

Rostlinolékařství je jednou z důležitých disciplín, která je potřeba pro efektivní zemědělskou produkci. Je to zdroj znalostí pro farmáře, kterým pomůže vypěstovat zdravou plodinu. Na semináři jsme hovořili také o mykotoxinech. Jsou to látky, které, pokud farmář nevytěsťuje plodinu jich prostou, pak v následném řetězci téměř nelze odstranit. Význam rostlinolékařství spočívá v celém portfoliu prvků, které by měly

na konec vytvořit integrovaný systém. Měla by se studovat rezistence, vybrat materiály odolné vůči populacím škodlivých činitelů. Je potřeba rozvíjet systémy biologické i chemické ochrany. Měli bychom se podívat i na zdravotní stav půdy, protože supresivita půdy je důležitý faktor potlačování půdních patogenů. To jsou věci, kterými se zabývá integrovaná ochrana rostlin, a její význam ve světě, kde narůstá populace a omezují se disponibilní zdroje půdy, bude narůstat. Je potřeba, aby výzkum držel krok, byl v předstihu a dával praxi doporučení, jak co nejlépe hospodařit. Půda a voda, jako základní výrobní prostředky, jsou nevratné, nesmírně cenné. Když vidím například zastavování intravilánu, nemám z toho vůbec radost, protože většinou přicházíme o nejcennější a nejdražší ornou půdu v republice.

Jaký je váš názor na zemědělské poradenství?

Nezávislé poradenství je poměrně aktuální téma a jak zaznělo na konferenci od kolegyně ze zemědělské praxe, do určité míry ho postrádají. To není nic proti firemnímu poradenství, ale přesto bude zatíženo primárně firemním pohledem a v mnoha případech postrádá nadhled a syntézu všeho, co o problematice víme. Do budoucna by mělo být poradenství strukturováno trochu jinak, a hosté z Rakouska, kteří naši akci navštívili, mají poradenství přes zemské vlády a komory. Financováno je souběhem veřejných a soukromých zdrojů a docela jim to funguje. Jejich poradenský model bychom si mohli alespoň prostudovat. Struktura zemědělství je u nich samozřejmě jiná, mají více malých farmářů, kteří farmu někdy ani nemají jako hlavní zdroj příjmů. Obecně by měl být poradce komplexnějším člověkem, který sice nemusí znát detaily například virologie, ale má znát základní principy, které by farmáři měl doporučovat. Na druhé straně by měla existovat centra, kde mu specialisté pomohou patogeny určit.

Nezemědělská veřejnost se používání pesticidů v zemědělství nestaví příliš vstřícně, což může mít více důvodů.

Jak se s tím vypořádat?

Asi jen seriózní argumentací, která bude poukazovat na reálná čísla monitoringu výskytu reziduí v potravinách, ve vodách od nezávislých autorit. Na semináři samozřejmě bylo zmíněno DDT, jeho rezidua tu ještě nějakou dobu budou, ale to je hluboká minulost, a myslím, že dnes takový případ nemůže nastat. Samozřejmě za předpokladu, že všichni uživatelé budou respektovat etikety, což je také věcí vzdělávání. Kromě chyb v chemické ochraně se mohou do budoucna nevyplatit i chyby v biologické ochraně potlačením některých predátorů či necílových organismů. O tématu je potřeba především seriózně informovat. Ne vždy je nicméně síla reagovat na články takového typu, které se dnes objevují například ke glyfosátu. Je určitě potřeba zvažovat aplikaci tohoto totálního herbicidu, ale nedokážu si úplně představit, že by byl zakázaný, protože za něj nemáme náhradu. Bude to vždy vážení na lékařských vahách mezi environmentálním a obchodním zájmem. Bylo by samozřejmě ideální, kdyby byly váhy v rovnováze, což se vždy nedaří. Je pravda, že vědecká, výzkumná sféra, ale podle mne i státní správa ne vždy adekvátně reagují na výkřiky v médiích, jak je něco škodlivé. Argumentace opačným směrem by byla potřeba. Nechceme ale spotřebitelé říkat, že bez ochrany rostlin bude mít na stole potraviny plné mykotoxinů, to je trochu demagogie. Někdy je ale třeba veřejnosti říct, že díky existenci sofistikované ochrany rostlin se všemi atributy, které ji doprovází, má na stole zdravou potravinu. Já si skutečně myslím, že kvalita a zdravotní nezávadnost potravin produkovaných v České republice není v porovnání se světem vůbec špatná. *

David Bouma